

MODERNÍ WALDORFINKY

RYTÍŘSTVÍ V 6. TŘÍDĚ ANEB „KLUCI V KRIZI“

(*Kluci v krizi* je název kapitoly v knize waldorfského učitele tělocviku Michaela Birnthalera Echte Kerle, 50 nejlepších dobrodružství pro chlapce, vydalo nakl. Freies Geistesleben, Stuttgart, 2018).

Dříve byly znevýhodněny převážně dívky a ženy; od poloviny 90. let se to postupně mění. Dnes nám starosti častěji způsobují chlapci.

V minulé generaci byl podíl absolventů mužů : ženám na středních školách 60 : 40, ale nyní je to přesně naopak.

Syndrom ADHD, dyslexie, koktání se vyskytuje hlavně u chlapců.

Ve statistikách kriminality je do násilí páchaného mládeží zapojeno 3x více chlapců než dívek.

Mnoho typicky mužských profesí je ohroženo zánikem nebo je nutno přivést velké množství mužských pracovníků ze země, kde takoví „skuteční muži“ zjevně stále existují.

V českém základním školství je situace alarmující již po mnoho desítek let! Muži tvoří pouze cca 15 % z celkového počtu učitelů, z toho na 1. stupni je to kolem 6 % a na druhém stupni kolem 26 %! A to celá jedna třetina z těchto mužů často pracuje v řídicí funkci! V rámci země OECD patří Česko mezi země s nejnižším podílem mužů v primárním vzdělávání!

Waldorfská pedagogika vychází z vývojových potřeb dítěte. Jejím pramenem je filozofický směr antroposofie R. Steinera (1861–1925), která zkoumá vývoj člověka po stránce fyzické, psychické, sociální a duchovní. Na základě poznatků o vývoji člověka zavádí waldorfská pedagogika do vyučování poznatky a vědomosti přiměřeným způsobem a v přiměřeném období. V mnoha ohledech se shoduje s moderní vývojovou psychologií,

schopnost logického kauzálního-příčinného myšlení, objevuje se zájem o zákonitosti fyziky, chemie, mechaniky, mění se vztah k autoritě, přístup ke zkoumání světa přes fakta, data, historické souvislosti, geografii; dítě si vytváří vlastní „kritický“ úsudek – stává se „pozemšťanem“.

Jak tedy můžeme děti v tomto věku podpořit? V této době, v dějepise 6. třídy, se děti seznamují s životem ve středověku, s jeho mravními ideály i s jeho „krutou“ realitou.

Rozklad římského impéria i celé společnosti způsobil zhrubnutí mravů, úpadku civilizace a kultury. Na přelomu 8. a 9. století nastalo období překonávání chaotického stavu a započala tvorba pevnějších celků společnosti vedoucí ke vzniku nové kultury. Postupně byly kristianizovány společenské špičky nových státních útvarů – králů a jejich družin. Postupoval rozklad rodových a kmenových vazeb. Křesťanství se stalo určující ideologií evropské společnosti. V 10. století došlo ke spojení nejvyšší církevní a světské moci. Z těchto tlaků a formování, které začalo již v nejranější fázi feudálního evropského vývoje, vznikly dva základní náhledy – dva dobové ideály – *ideál světce a ideál hrdiny*.

Ideál světce-askety ovlivnil život mnišských řádů. Byla snaha regulovat život svých členů se stále vzrůstající přísností. Chudoba, jednoduchost šatu i potravy, asketická cvičení, jimiž byly posty, mlčení, bdění a únavné přeríkávání modliteb. Omezení nebo úplné potlačení nejzákladnější hygieny, jako je mytí a česání. Pozitiva byla spatřována v nejrůznějších druzích duševní činnosti, které učinily z klášterů střediska soudobé vzdělanosti. Činnost mnišských řádů vychází z myšlenky rovnováhy mezi duševním životem a manuální prací, vyjádřené heslem benediktinského řádu Ora et labora (modli se a pracuj).

Proti ideálu světce-askety stál jako světský ideál neohrožený hrdina starých pohanských bájí a ság. Tento hrdina se vyznačoval značnou fyzickou silou, statečností, chytrostí a obratností v zacházení se zbraněmi. Své mimořádné schopnosti a dovednosti prokazoval v lovu zvěře, v bojích, v hodu kamenem, v odvážných skocích s koněm a na koně, házení oštěpem, v bězích o závod s lidmi, ale i se zvířaty.

(Pokračování na další straně)

A rozhlédneme se po českém základním školství, kdo především vychovává ve věku, kdy si člověk vytváří systém návyků, znalostí a dovedností, učí se odpovědnosti, prohlubuje se jeho duševní život. Mladý člověk hledá své „životní místo“ v rodině, ve skupině vrstevníků, později ve společnosti. Potřebuje se orientovat ve svém okolí, hledá vzory, silné příběhy z minulosti i současnosti, autentické osobnosti s přirozenou autoritou, lidsky zralé jedince. Potřebuje si vybudovat svůj systém hodnot, svůj mravní kodex.

ba dokonce je v mnoha ohledech předvojem. Nemluvě o tom, že obdobný způsob vyučování navrhoval již Jan Amos Komenský (škola hrou, výuka pomocí obrazů) před více než 300 lety!

V knize *Tři stupně ve vývoji škoního dítěte* autor Hermann Koepeke (žák waldorfské školy, novinář, pedagog, eurymista) charakterizuje dvanáctý rok života jako období hluboké proměny, „přistání“ do hmotného světa. Mění se vztah těla k zemské tíži, probouzí se

V průběhu 12. století se v západoevropské feudální společnosti transformovala podoba hrdiny do nové specifiky. Zrodil se nový ideál – ideál rytíře. Pojal do sebe řadu prvků pohanského hrdiny, ale současně v úzké spojitosti přijal i některé znaky církevního ideálu světce-askety.

Původně byli názvem „rytíři“ označováni ozbrojení jezdci, členové králových vojenských družin (fr. cavalier, angl. knight, něm. Ritter, český rytíř).

Rytíři byli původně synové vazalů, kteří byli na hradech vychováni spolu s dětmi hradního pána a byli výcvikem připravováni na profesi válečníků. Byli cvičeni v jízdě na koni a učili se zacházet se zbraněmi, v první řadě s mečem. Několikaletý společný život a především prožití mládí spojovalo mladé bojovníky na celý život. Vytvářela se z nich mužská společnost, která spolu zasedala k jídlu a pití, cvičila se v rytířských hrách a dovednostech. Spolu pak nastupovali bok po boku v boji.

Křížácké války výrazně určovaly evropský vývoj druhé poloviny 11. století, století 12. a 13.

Do ideálu rytíře se prolno i stoupající bohatství a přepych evropských dvorských center, kultivace mravů, prohlubování se vzdělání privilegovaných složek společnosti.

První zidealizovaná podoba rytíře – bojovníka se objevila ve Španělsku. Určující forma dvorského ideálu rytíře klasického středověku vznikla v Provence ve Francii, kde byli nositeli tohoto ideálu troubadouři, v Anglii minstrelsi a v Německu minnesängři.

Ideál rytíře ovlivnily hodnoty feudální společnosti, její životní normy a styl. Vykrystaloval v něm i první kodex společenského chování s nejvyšší normou – rytířskou ctí.

Když Lancelot (nejslavnější rytíř kulatého stolu z artušovských legend) ve víru boje zabil dva neozbrojené protivníky, čímž porušil pravidla rytířského kodexu, měl poté vykonat za pokání pouť ke svatému místu. Jakékoliv porušení zásad skutečného rytíře totiž bylo skvrnou na štítu cti, kterou mohlo smazat pouze vroucí pokání nebo hrdinská smrt. Rytířskou čest bylo možné nejviditelněji ztratit na bitevním poli, ale také vadami jako lakomství, nedodržení věrnosti svému pánovi, zabití bezbranného atp. Čest prostá těchto slabostí byla cennou předností charakteru, a takto přešla i do dnešních časů.

Rytíř usiloval každým coulem o dokonalost. Chtěl být v každém ohledu nejlepší: vynikat silou, štědrostí nebo obětováním, ale také svým vzezřením.

Rytířství se svým ideálem vytvořilo jedinečný výchovný model pro chlapce, který se v jistých ohledech dodnes nepodařilo překonat. Existovaly snahy na něj navázat, a to i ve dvacátém století – vznik skautského hnutí.

Dodnes se také zachovaly mezi dětmi různé hry na „rytířské“ téma, např.:

Král vysílá své vojsko – dvě družstva stojí v řadě proti sobě, každé má svého krále. Král vysílá vojáka do boje. Vybraný hráč jde zvolna k nepřátelskému vojsku a sám si zvolí soupeře tím, že ho plácne do nastavené dlaně a rychle prchá zpět ke svému vojsku. Soupeř ho pronásleduje, pokud ho chytí, získává ho jako svého zajatce. Poté vysílá vojáka druhý král. Nakonec se sečtou zajatci. Vojsko, které získalo více zajatců, vyhrává.

Ve 13. století už rytíři hráli v západoevropské společnosti velmi důležitou roli. Bojovali v armádě krále nebo šlechty a za odměnu od nich dostávali půdu. Chránili také rolníky, kteří na půdě pracovali a ti jim za to museli poskytovat své služby a část úrody. Protože rytíři bojovali v brnění, které jim zakrývalo celé tělo a obličej, vypadali všichni stejně.

Aby se v bitvě poznali, zvolil si každý svůj erb. Nosil se namalovaný nebo vyšitý na plátně blůze, která se navlékala přes brnění. Erb, který si rytíř zvolil, se stal znakem jeho rodiny a přecházel z otce na syna. (Viz heraldika)

Když se měl stát chlapec rytířem, začal v sedmi letech sloužit jako páže v domě pána svého otce. Děvčata se rytířkami stát nemohla, ale některé dívky se o to pokoušely. Pážata se učila pravidlům rytířské služby a zacházení se zbraněmi. Když bylo chlapci 14–16 let, stával se panošem. Panoš byl osobním služebníkem svého pána, který ho učil bojovat na koni. Po pěti letech se mohl panoš stát rytířem. Zpočátku to byl titul, který mohl pasováním udělit svému panoši každý rytíř, později toto právo měl pouze král nebo královna. Při pasování poklepal pasující panoši mečem na týl hlavy, později na levé a potom na pravé rameno.

Záhy spatřily světlo turnaje. Doložené jsou už ve Francii v 11. století. Původně trénink v mírových dobách se brzy proměnil ve společenskou událost, a byla pro něj vypracována podrobná pravidla. Poražená strana musela zaplatit výkupné nebo ztratila všechny majetek. Ve 13. století se začaly turnaje lépe organizovat a konaly se na předem vyhrazeném místě. Zápasili už spolu pouze dva rytíři, bojovalo se tupými zbraněmi. Používaly se dřevce (dlouhá kopí ze dřeva), jimiž se rytíři snažili vyhodit protivníka ze sedla. Pád znamenal porážku. Později se místo dřevců začaly používat meče.

Období mezi 11. a 14. stoletím se často říká „Zlatý věk rytířstva“. Rytíři tohoto období museli dodržovat určitá pravidla a zásady: pravidlo cti, poslušnosti a povinnosti chránit slabé a chudé. Mnoho rytířů na pravidla zapomínalo, ctili jen šlechty a slabé a chudé se nestyděli okradat.

Starí válečníci brzy zjistili, že se musí chránit, mají-li bitvu přežít. Proto začali používat brnění. Je to zvláštní oděv, který byl dostatečně odolný proti tehdejší zbraním. První brnění

byla velmi prostá a byla z kůže tak pevné, že odolala ranám kopí a hrubých mečů. Čím ostřejší byly zbraně, tím dokonalejší muselo být brnění. V římské říši žili zbrojníci, kteří dovedli vyrábět krásná, kvalitní, kovová brnění. Po pádu Říma se výrobou brnění začali zabývat kováři, ale kvalita velmi poklesla. Ve 14. století dokázali zruční zbrojníci a platníci zhotovit brnění, které odolalo oštěpům, šípům i mečům. Brnění vážilo až třicet kilogramů. Pod brnění se navlékal kroužkový oděv.

Rytířská slavnost v 6. třídě má každý rok zcela unikátní podobu podle toho, jaký příběh a jaké aktivity vybere třídní učitel ve spolupráci s rodiči. Ale vždy se do ní zakomponují rytířské ctnosti a dovednosti.

Sedm rytířských ctností:

(první tři jsou teologické, další čtyři tzv. kardinální)

Víra (fides): oddanost Bohu a církvi, ochrana křesťanství

Naděje (spes): důvěra v dobro, vytrvalost i v nejtěžších chvílích

Láska (caritas): láska k bližnímu a pomoc potřebným

Spravedlnost (iustitia): čestné jednání, dodržování zákonů, férovost v boji a v životě

Statečnost (fortitudo): fyzická odvaha v bitvě, ale i morální síla stát si za svým přesvědčením

Mírnost (temperantia): sebeovládání, zdrženlivost v jídle, pití i hněvu

Moudrost (prudentia): rozvážnost při rozhodování a schopnost odlišit dobré od špatného

Sedm rytířských dovedností:

Jízda na koni, plavání, lukostřelba, šerm (zápas), lov (sokolnictví), hra v šachy a veršování.

Letošní 6. třída paní učitelky Aleny Klímové plánuje nejprve přípravu a trénink tance a souboje na Míčově, kde budou ale také sbírat léčivé byliny, vařit lektvary, vyšívát a barvit hedvábné šátky. Pak se přemístí na hrad Lichnici, kde se 22. 5. 2026 odehraje hlavní děj rytířské slavnosti v dobovém oblečení, s vlastnoručně vyrobenými meči a štíty.

Prejme jim, aby jim vyšlo počasí a děti si odnesly hluboký zážitek! **JS**

(Zdroj: internet, citované publikace, z toho *Tři stupně ve vývoji školního dítěte*, vyd. AWF ČR, 2013)

DEN ZDRAVÍ A PRVNÍ POMOCI

V družině si děti hrají, tvoří si své fantazijní světy a také odpočívají po často náročném dnu ve škole. V družině mohou sportovat, tvořit, vařit a i když to tak nevypadá, naučit se při těchto činnostech i mnoho nového. Paní vychovatelky se kromě běžných aktivit snaží nabídnout jednu za čas dětem i něco speciálního. V březnu to byl **Den zdraví a první pomoci**.

Na sedmi různých stanovištích si děti mohly vyzkoušet, jak se zachovat v různých krizových situacích. Byla zde stanoviště, kde si děti zkoušely obvázat kamarádovi zraněnou končetinu, ošetřit drobnou ranku či zavolat záchrannou službu a správně podat informace. Dozvěděly se, co dělat, když se opaří, když uvidí někoho v mdlobách či proč, i když chtějí pomoci, nesmějí dostat samy sebe do nebezpečí.

Paní vychovatelky ale nezapomněly ani na další složky zdravého životního stylu, a tak se jedno stanoviště věnovalo zdravé výživě a další pohybu. Všichni zúčastnění odcházeli s nově načerpanými vědomostmi a úsměvem na tváři. Trochu úsměvné bylo, jak děti odcházely obvázané, zalepené, s rukou v dlaze, protože si odmítly tyto předměty sundat. Okolní procházející tak mohlo ten den překvapit, kolik dětí se v družině „zranilo“. **TZ**

NOVÉ AKUSTICKÉ PANELE V SÁLE

Takzvaný eurytmický sál je výstavním prostorem naší školy, který je využíván nejen k výuce eurytmie, ale i ke koncertům, divadlům, přednáškám a dalším školním a spolkovým akcím. Krok po kroku ho chceme vylepšovat a teď s radostí sdílíme, že se podařilo zrealizovat osazení této místnosti akustickými panely. Ulevují těm, kdo tu něco pronáší a zlepšují zážitek posluchačům. A navíc jsou hezké. Co myslíte? **RM**

DEN ZEMĚ 2026

Den Země se dá slavit různými způsoby. Například republikou se uklízí obce, sází stromy a dělají další bohubilé činnosti. V Podůlšanech a Čeperce se před čtyřmi lety spojilo sedm statečných, kteří chtěli od této akce trochu víc, a tak vymysleli spoustu aktivit pro děti a dospělé. Aby na to ale nebyli sami, přizvali školky a školy z okolí, aby jim s tím pomohli. Letošním propojujícím tématem je téma Od kořenů do světa. Naše škola se prostřednictvím 4. třídy pod vedením paní učitelky Terezy Zítkové (také spoluorganizátorky) zapojila s tématem lokální potraviny. Děti zkoumaly, co je to ekologická stopa, jak asi vypadá a chutná jahoda, která k nám jede až ze Španělska, a také jak poznají, že je potravina od nás z České republiky a je kvalitní. Ze svých poznatků pak vytvořily tabuli s mnoha informacemi a také s dvěma hrami, kde si účastníci akce vyzkouší, zda znají své okolí a dokáží produkt zařadit správně k jeho místu původu.

Obec Čeperka Strix Sklenářka, z.s. Obec Podůlšany

ve spolupráci s:

MŠ Čeperka MŠ Sedlice ZŠ Lhota pod Libčany ZŠ Čeperka

ZŠ Waldorfská Pardubice ZŠ Praskačka MŠ Staré Ždánice ZŠ Staré Ždánice

DEN ZEMĚ
 25. 4. 2026

Děvecký sbor Čepertky
 Herra s audiokoučkem pro děti
 Mobilní planetárium
 Prezentace projektů ZŠ a MŠ
 Večerní zábava

RecykUpcy (upcyklace)
 Dílničky pro děti
 SWAP (oběhání a rouštin)
 Lesní mysl (procházka)

Zvěřinec na statku
 Projížďky na koni
 Hedvábná stezka
 Herní aktivity

Vinařství Čejč
 Zmrzlina z Kunětic
 Prodejní stánky
 Řemesla
 Palačinky (a světové občerstvení)

Na tomto místě bych moc chtěla celé třídy poděkovat za jejich nápady, aktivitu i tvůrčí činnost! Doufám, že se na akci potkáme a společně oslavíme fakt, jak skvělým místem je naše planeta k žití. **TZ**

TERMÍNOVNÍK

- 28. 5. Divadlo 8. třídy
- 9. 6. Divadlo 9. třídy a závěrečná slavnost
- 26. 6. VYSVĚDČENÍ

PŘÍMĚSTSKÉ TÁBORY

s anglickým a německým jazykem ve waldorfském stylu

13.–17. července 2026
 3.–7. srpna 2026

Program: Každodenní program s dospělými lektory se zkušeností s waldorfskými principy, plus praktičtí (občerstvení waldorfské školy), dopolední výlety do aktuálního počasí (Sluneční pláž, Týřovny sady, doprovodní hrůžky), lekce cizího jazyka (dopolední i odpolední části), po obědě klidový režim v areálu družiny s možností být i uvnitř ve stínu, polední klid, tvoření, volná hra, busová i věšná močálka

V ceně zahrnuje: celodenní stravování (dopolední snídaně, pitný režim, teplý oběd z jídelny Elka, odpolední svačina, dietní nápoj, domácí ovoce), každodenní program (výlety, aktivity v Domečku typu tematické tvoření, navlékání korálek, modelování atp.), lekce angličtiny a němčiny každý den (dopoledne a odpoledne formou her, keramikace, písniček) s lektorkou Kristínou Udřalovou, výlet na Sluneční pláž (vstupné zahrnuté v ceně), pojištění dětí

Komu jsou určeny: předškolní děti s plánovaným nástupem do ZŠ v září 2026, děti z prvního stupně

Čas: 7.30–16.30
Cena: 3 300 Kč za jedno dítě
 3 000 Kč za sourozence

Místo konání:
 „Domeček“ družiny
Kontakt:
 Kristína Udřalová
 +420 604 217 552
 kristina.udralova@gmail.com

Základní škola Waldorfská Pardubice
 Gorkého 167, Pardubice 530 02

www.waldorfpardubice.cz

PODĚKOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍMU KRUHU

Ráda bych poděkovala nově fungujícímu Komunikačnímu kruhu, který se spolu s vedením školy snaží o zlepšení propagace Základní školy Waldorfské na veřejnosti. Zpracovává plakátky a prezentace, pořádá výstavy a vernisáže, vydává Waldorfinky, pečuje o Facebook a Instagram školy i Spolku, webové stránky a další texty pro jednotlivé komunikační kampaně.

Kruh ve spolupráci s vedením školy vytváří dlouhodobou strategii s cílem, aby i veřejnost věděla, jak skvělá naše waldorfská škola je. Jmenovitě bych ráda poděkovala Kateřině Šteklkové, která stála za profesionálně odvedenou výstavou ročníkových prací na KÚ a pro kruh dělá dlouhodobě spoustu dalších aktivit. Díky patří i ostatním členům kruhu Darině Fiala, Lindě Gotzmannové, Nině Černíkové, Tereze Zítkové a Denise Dembické. Držím palce pro další snažení ;-)
RM (koordinátorka Spolku)

SVAČINKY

Už půl roku dodává Kosatec svačinky pro naše děti. Vozí je denně čerstvé před velkou přestávkou v označených papírových pytlících nebo taškách. Děti si svačinky chválí a rodiče, kteří díky tomu mohou občas vystoupit ze stereotypu, také.

Pokud je chcete vyzkoušet i Vy, menu a objednávkový formulář najdete na webových stránkách nebo použijte tento QR kód. **RM**

